

ZER DA HAUTS ZURI HORI? BADATOR AMIANTOAREN LAUGARREN OLATUA...

Europar Batasuneko erakundeek adostuta, amiantoaren inguruko zuzentaraua aldatu eta minbizia sortzen duen mineralarekiko gehienezko esposizio-maila murriztu dute ekainean. Horretarako, funtsezkoa izan da Nantesen Tripode izeneko eraikinean frantziar administrazioko langileek eramandako borroka. Baina Bruselak egindako kalkuluen arabera, Europan zaharkituriko milioika etxetan dugu zain hauts zuria. Neurriok nahikoak izango ote dira datorkigun olatu berriari aurre egiteko?

 URKO APAOLAZA AVILA

Bost, lau, hiru, bi, bat... eztanda lehor baten ondoren, behera dator hemezortzi solairuko eraikina, domino fitxekin egindako jostailuzko dorreen antzera. 2005eko otsailaren 27an gaude, Nanteseko irlan, Loira ibai ederretik gertu, eta ingurumarian milaka lagun bildu dira: amiantoaren kontrako borrokaren sinbolo handi bat jausi berri da euren begi aurrean.

Hiru ertzeko izar forma edukitzeagatik Tripode deitua, 1972an eraiki zuten etxetzarra Frantziako Gobernuak Atzerri Ministerioko, Estatistika Institutuko eta Ogasuneko bulegoak jasotzeko. Ordurako amiantoaren arriskuaren berri bazegoen, baina hala ere, suteen kontrako isolatzaile gisa erabili zuen arkitektoak asbestoa –amiantoari deitzeko beste modu bat– eraikinaren sabai guztietan. Denera 350 tona.

Hurrengo urteetan biriketako minbi-ziak ugalduta ziren langileen artean, eta gaixotasun profesional bezala aitortuak izateko bidegurutze aldapatsua hasi zuten. Esperientzia hori erabakigarria

**Azken azterketa
epidemiologikoen
arabera 31 lagun hil
dira Tripoden amianto
arnastuta, baina
sindikatuak diote askoz
gehiago direla**

izan da duela gutxi, ekainaren amaieran, Europar Parlamentuak eta Europako Kontseiluak amiantoaren kontra neurri zorrotzagoak adosteko.

“ALDE HORTIKI!”

Hogei urtez ia 1.800 lagunek egin zuten lan Tripoden –horietako asko administrari bezala aritutako emakumeak–, egunero euren mahaiak zikintzen zituen

hauts zuriarekin susmo txarrak hartuta. 1980ko hamarkadan sindikatuak eraikinean instalaturik zegoen amiantoaren inguruko informazioa eskatzen hasi ziren: “Entzun genuen asbesto mostrak hartu zirela eta emaitzak jakin nahi genituen”, esan dio Francis Judasek *HesaMag* aldizkariari. Europako Sindikatuen Institutuak (Etui) argitaratua, amiantoaren inguruko txosten garrantzitsua kaleratu du udaberri honetako zenbakian, eta Tripoderen kasua dakar xehe.

Nantesko amiantoaren inguruko elkarte intersindikaleko delegatua da Judas, eta prozesu hura barrutik bizi izan zuen: “Esan ziguten ez zegoela arriskurik, amianto kopurua estandar seguruen barruan zegoela”, dio. Baina erantzun xalo horrekin konforme ez eta beste toki batzuetan galdezka hasi ziren. Amiantoarekin arazo bera zuten Parisko Jusseiu unibertsitatetik ohar-tarazi zieten arriskuan zeudela. Halarik ere, Minbizia Ikertzeko Nazioarteko Agentziatik iritsi zitzaizen mezurik gar-biena: “Alde hortik!”.

1989 urtetik aurrera mobilizazioak azkartu egin zituzten: “Gure estrategia izan zen alarmak piztea, amiantoaren arazoarekin eta batez ere portuko ontzioletako langileen egoerarekin arduratuta zeuden hedabideek kasu egin ziezaguten”. Bai lortu ere! Bruselan Berlaymont eraikin ezagunetik 3.000 funtzionario ebakuatzeak asbestoa zuelako –gero eraberritu egin zuten eta gaur egun Europako Batzordearen egoitza da–, Tripodeko langileen ahalgina hauspotu zuen, eta azkenean gobernuko administrazioek instalazioak abandonatu zituzten 1993an.

Lehen heriotza 1995ean gertatu zen: hamar urtez Tripoden mantentze lanetan aritutako 40 urteko elektrizista bat. Biriketako minbizia. 1999an bigarren heriotza etorri zen, 43 urteko beste gizaseme bat. Honek ere biriketako minbizia. Azken azterketa epidemiologikoaren arabera gutxienez 31 lagun hil dira jadanik Tripoden amianto arnastuta, baina sindikatuek diote askoz gehiago direla.

Hemezortzi urte igaro dira 2005ean Tripode eraitsi eta Europar Batasunean amiantoaren erabilera erabat debekatu zela. Tamalez, oraindik ak-

tualitate beteko gaia dugu, amiantoak hor jarraitzen duelako ikusezin, eraikin eta birika askotan.

ZER DIRA 10.000 ZUNTZ AMIANTO?

Joan den urteko irailaren 28an Europako Batzordeak proposamena plazaratu zuen, amiantoaren inguruko zuzentaraua aldatu eta baimendutako amianto-esposizioaren gehienezko kopurua zentimetro kuboko 0,01era mugatzeko. Hau da, gehienez ere metro kubo batean 10.000 zuntz amianto egotea lantegietan.

TRIPODE

2005eko otsailaren 27an eraitsi zuten Tripode, 18 solairuko eraikina, aurretik 350 tona amianto kendu ondoren. Nantesen kokaturiko frantziar administrazio bulego horietan, hauts zuria eguneroko sumatu zuten langileek urte askotan.

NANTESKO ONDAREA

Baina Tripodeko azterketa epidemiologikoak erakusten du minbizia-rekin hildakoak metro kuboko 3.000 zuntz artean aritu zirela lanean. Francis Judasek ahobizarrrik gabe hitz egiten du *HesaMag* aldizkarian: “Europako Batzordeak proposaturiko mugarekin, arriskua dago Tripodeko esperientzia katastrofikoak errepikatzen Europa mailan. (...) Metro kuboko hamar mila zuntzeko muga jarrita, milaka langile heriotzara kondenatzen ari gara amiantoagatik”.

Etui institutuko ikerlari Tony Musuk datu zehatzak eman ditu aldizkari berean. 10.000 zuntzeko proposamena egiteko, Substantzia Kimikoen Europako Agentziaren estimazioetan oinarritu da Europako Batzordea. Honen arabera, muga horren barruan amiantoarekin esposizioan egondako 100.000 langiletik 12 soilik hilko lirateke gaixotuta. Baina Musuken ustez agentzia horren estimazioak ez dira fidagarriak eta, Nantesko kasua ikusita, benetan 1.727 lagun hilko liratekeela dio, ehun aldiz gehiago. Sektoreko lobbyak ari omen dira presionatzen langa hain goian uzteko, *Les amiantés du Tripode* (“Tripodeko amaintoa”) elkartearen esanetan.

Sindikatuaren eta amiantoaren biktimen salaketan ondotik, pasa den apirilean Véronique Trillet-Lenoir europarlamentaria egindako txosten bat onartu zuten Estrasburgoko ganberan, botoen %84ko babesarekin. Txostenak kontuan hartu du Tripoden egindako azterketa epidemiologikoa, eta beste neurri batzuen artean, muga askoz zorrotzagoa ezarri beharko litzatekeela dio, hamar aldiz txikiagoa ezarri ere: metro kuboko 1.000 zuntz baino ez. Orain Europako Kontseiluarekin adostasunera iritsi dira eta aldaketa onartzeko tramitean dira.

CGT SINDIKATUA

BORROKAN Tripode eraikina behera bota bazuten ere, han lan egindako 1.800 langileen borrokak ez du etenik izan, haien artean sortutako minbizi ugariak gaixotasun profesional bezala aitortuak izateko.

Laugarren olatua nabaritzen hasiko gara laster, amiantoarekin inolako lan harremanik izan ez duten herritarrei eragingo diena: “Hurrengo bi hamarkadetan heriotza kopuruak gorantz egingo du”

ETXEBIZITZA BATEAN 1,6 KILO AMIANTO

Baina europar erakundeek aitormen askoz kezagarriagoa egin dute horrekin batera: ez dago amiantoarekiko esposizio maila segururik. Eta kontuan edukita Europar Batasunean (EB) eraikinak birgaitzeko dauden egitasmoak, are urduriago jarri direla dirudi.

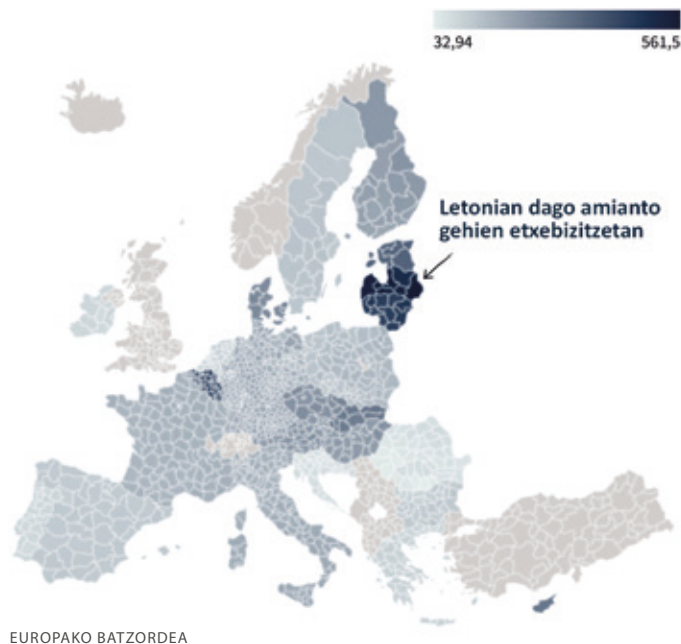
Renovation Wave (“Berritze olatua”) planak Europako milioika eraikin efizienteago egin nahi ditu energetikoki 2050. urtera arte, “klima neutraltasun” ditxosozkoa lortzeko. Kalkulatu dutenez 220 milioi eraikin daude Europar Batasunean 2005ean amiantoaren erabilera debekatu aurrekoak, eta beraz aukera handia dago horietako asko mugitzen hastean mineral kantzerigenoarekin topo egiteko.

Europako Batzordearen enkarguz 2023an argitaraturiko ikerketa batek eskualdeka egin du kalkulu hori: Araban etxebizitza bakoitzeko 1,16 kilogramo amianto omen daude batez beste, Iparraldean 1,6 kilogramo... Baina badira askoz okerrago daudenak, Letoniako toki batzuetan 5,61 kilogramo neurtu dituzte etxebizitzako.

Horrek, noski, nabarmen eragingo die eraikuntzako langileei. Europako Batzordearen arabera 7 milioi lagun egon litezke amianto-esposizio arriskuan, eta iturri berak dioenez, 2031 arte kopuru hori %4 haziko da urtero. Beste datu pare bat, hauek Euro-

LAU OLATUAK Amiantoaren hasierako bi olatuak –erauzketa eta instalazioa– pixkanaka igarotzen ari garen bitartean, hirugarren olatuan gaude eta batez ere laugarren olatua espero dugu orain.

220 MILIOI ERAIKIN Europar Batasunean eraikin ugari 2005ean amiantoa debekatu aurretik eraikitakoak dira eta horietako askotan amiantoa dago. Egindako kalkuluek diote Letoniako eskualdeetako etxebizitzetan dagoela amianto gehien, baina beste eskualde gehienetan ere kopuru oso altuak daude.

tatek emandakoak: laneko minbizien %78 amiantoak sortzen du, eta 2019an 90.000 lagun hil ziren horren erruz Europan. Halako estatistikak egiteko aukerarik ez duten beste kontinente batzuetan askoz gehiago izango dira, jakina.

LAU OLATU ETA HERIOTZA TSUNAMI BAT

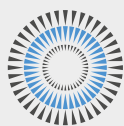
Gauzak horrela, inork ez du zalantzarik amiantoak eragindako asbestosi eta mesotelioma kasuen olatu berri bat datorkigula, aurrekoei gainjartzen ari dena. Tony Musukek *HesaMag*-en azaltzen duenez, amiantoak lau olatu sortu ditu munduan.

Lehen olatua minerala erauzi zuten meatzarien artean izan zen; bigarrena, amiantoa industriarako erabili edo instalatu zuten langileen artean (elektrizistak, mekanikariak, zurginak...); hirugarren olatua eraikuntzen konponketak eta amiantoa kentzeko lanak egin dituztenak sufritzen hasiak dira; eta azkena, amiantoa duten eraikinen hondatzeak eragingo du, eta biztanle guztiak gaude horren arriskuan gainera.

“Gaur egun ikusten ari garen asbestoaren ondoriozko minbiziak aztertuta, esan dezakegu seguruenik hirugarren olatukoak direla, lehen olatuaren amaierarekin eta bigarrenaren gainbeherarekin konbinaturik”, dio Musuk.

Eta iragarpen bat egin du: laugarren olatua nabaritzen hasiko gara laster, amiantoarekin inolako lan harremanik izan ez duten herritarrei mesoteliomak atzemango baitzaizkie. Hala, “hurrengo bi hamarkadetan heriotza kopuruak gozantz jarraituko du”.

Horren osasun kostuak eta drama imajinatzen ditugu, baina kostu ekonomikoak ere eragingo dituzte laneko minbiziek Europan: 230.000 eta 610.000 milioi euro artean –EBko Barne Produktu Gordinaren %1,8 eta %4,5 lirateke, hurrenez hurren–. Agian diruaz hitz egiten hasita hobeto ulertzen da europar erakundeek harturiko erabakia. ●

ZINKUNEGI
OPTIKA

Hernani 23 · 20004 Donostia

T. 943 420 624

zinkunegioptika.com

Evil Eye